

۱۱ نکته
از فضایل
امیرالمؤمنین
در کلام دیگران

عبدالله

اللمع على محمد وآل محمد وعمل فرهم واهلك أعدائهم

قربانپور دلاور، محمد، ۱۳۵۴.

۱۱۰ [صدو ده] نکتہ از فضایل امیر المؤمنین (علیہ السلام) در کلام دیگران /

تألیف محمد قربانپور دلاور - ۱۳۸۹، قم: طوبای محبت، ۱۲۴ ص.

ISBN: ۹۶۴-۹۷۸-۸۸-۸۸۹۴-۲

۱۶۰۰۰ ریال.

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه: ص. [۱۲۳] - ۱۲۴؛ همچنین به صورت زیرنویس.

۱. موضوع: علی بن ابی طالب علیهما السلام، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. - فضایل.

۲. پیامبران - پیشگویی ها، ۳. نهج البلاغه، ۴. نقد و تفسیر، ۵. نظر اهل سنت و مسیحیت.

الف. عنوان. ب. عنوان: ۱۱۰ [صدو ده] نکتہ از فضایل امیر المؤمنین علیہ السلام در کلام دیگران.

۲۹۷/۹۵۱

BP ۳۷/۴/۴۴

۱۳۸۹

انتشارات طوبای محبت

■ ۱۱۰ نکتہ از فضایل امیر المؤمنین (علیہ السلام) در کلام دیگران

✽ تألیف و تحقیق: محمد قربان پور دلاور

✽ گرافیک و صفحه آرایی: واحد رایانه ای طوبای محبت

✽ لیتوگرافی: اهل بیت ع

✽ چاپخانه: کوثر

✽ نوبت چاپ: اول، بهار ۸۹

✽ قیمت: ۱۶۰۰ تومان

دفتر مرکزی بخش

قم: خیابان سمیه، کوچه عباس آباد (شهیدین) پلاک ۱۱۲.

۰۲۵۱-۷۷۴۰۰۶۶ / ۷۸۳۲۱۴۳ / ۰۹۱۲ ۲۵۳ ۴۹۶۷

www.tobaymohebat.ir - Email: info@tobaymohebat.ir

استفاده از مطالب کتاب جهت نشر فرهنگ علوی (علیه السلام) با هماهنگی مؤلف و ناشر آزاد است.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۹ مقدمه:

بخش (۱)

- سخنان برخی از دانشمندان مسیحی و غیر مسلمان ۱۷
۱. آنتوان باربا اندیشمند مسیحی ۱۸
۲. آرزینا لالانی محقق انگلیسی ۱۹
۳. امیل در مینگهام خاورشناس و مورخ فرانسوی ۲۰
۴. ایلایا ولیچ پطروشفسکی استاد دانشگاه لنینگراد ۲۱
۵. ادوارد گیبون مورخ انگلیسی ۲۱
۶. بارون کاردافو دانشمند فرانسوی ۲۱
۷. بولس سلامه ادیب و حقوقدان لبنان ۲۳
۸. توماس کارلایل فیلسوف و نویسنده مشهور انگلیسی ۲۵
۹. جان نورمن هالیستر مستشرق مسیحی ۲۶
۱۰. جان دیون پورت دانشمند انگلیسی ۲۶
۱۱. جبران خلیل جبران نویسنده معروف مسیحی ۲۷
۱۲. جرجی زیدان، نویسنده معروف مسیحی ۲۸
۱۳. جرج جرداق نویسنده و پژوهشگر مسیحی ۲۸
۱۴. دونالد سون داویت دانشمند مسیحی ۳۴
۱۵. راجی انور هیفا اندیشمند مسیحی لبنانی ۳۴
۱۶. رودلف زایگر دانشمند آلمانی ۳۵
۱۷. ساواری محقق فرانسوی ۳۵
۱۸. سر پرسی موله ورت سایکس انگلیسی ۳۶
۱۹. سلیمان کتانی دانشمند مسیحی لبنانی ۳۷
۲۰. سوامی برهماس (کریشنا) از رهبران هندوهای هندوستان ۳۹
۲۱. شبلی شمیم طبیب و محقق ۴۰
۲۲. فواد افزام بستانی مسیحی (استاد ادبیات بیروت) ۴۰
۲۳. فواد جرداق زبان شناس مسیحی ۴۱

۲۴. کارن آرمسترانگ نویسنده انگلیسی ۴۲
۲۵. کاردینو دانشمند مسیحی ۴۲
۲۶. کارو شاعر مسیحی معاصر ۴۳
۲۷. کنت هنری دوکاستری نویسنده فرانسوی ۴۳
۲۸. کولارمکو خاورشناس مسیحی ۴۴
۲۹. گابریل دانگیری نویسنده و محقق فرانسوی ۴۴
۳۰. مادام دیولافوا نویسنده و جهانگرد فرانسوی ۴۶
۳۱. مستر همفر نویسنده انگلیسی ۴۷
۳۲. میخائیل نعیمه دانشمند مسیحی ۴۷
۳۳. نرسیسان دانشمند انگلیسی ۴۸
۳۴. ولتر نویسنده فیلسوف و فرانسوی (قرن هجدهم میلادی) ۴۹
۳۵. واشنگتن ایرونینگ خاورشناس آمریکائی ۴۹
۳۶. هانری لامنس خاورشناس و کشیش بلژیکی ۴۹
۳۷. یوگنی ادوریچ ۵۰
۳۸. یوهان پاکون راسیکه ۵۰

بخش (۲)

- اعترافات خلفاء و بزرگان اهل سنت ۵۱
۳۹. ابوبکر بن ابی قحافه ۵۲
۴۰. عمر بن خطاب ۵۴
۴۱. عثمان بن عفان ۶۱
۴۲. عایشه دختر ابوبکر ۶۲
۴۳. معاویه پسر بوسفیان ۶۵
۴۴. عبدالله بن عباس ۶۶
۴۵. محمد بن ادریس رئیس مذهب شافعی ۶۷
۴۶. احمد بن حنبل پیشوای فرقه حنبلی ۶۹
۴۷. مالک بن انس ۶۹
۴۸. عمر بن عبدالعزیز ۷۰
۴۹. مروان بن حکم ۷۰
۵۰. عامر، نوه عبدالله بن زبیر ۷۱
۵۱. صاحب بن عبّاد ۷۱
- در شعری زیبا می سراید: ۷۱
۵۲. ابو جعفر اسکافی، صاحب کتاب نقض عثمانیه ۷۱
۵۳. هشام پسر عتیبه ۷۲

۵۴	علامه خطیب خوارزمی	۷۲
۵۵	حافظ بن حجر عسقلانی	۷۳
۵۶	علامه محب الدین طبری	۷۳
۵۷	عبد الرحمن سیوطی از علمای اهل سنت	۷۴
۵۸	علامه ابن عساکر دمشقی	۷۵
۵۹	استاد و عالم عمر ابو نصر	۷۷
۶۰	عبدالفتاح عبدالقصد نویسنده و دانشمند مشهور مصری	۷۷
۶۱	ابن ابی الحدید از دانشمندان معروف و مشهور معتزلی	۷۸
۶۲	جار الله زمخشری	۸۰
۶۳	قاسم حبیب جابر از علمای اهل سنت	۸۱
۶۴	محمود عینی از دانشمندان اهل سنت (متوفی سال ۸۵۵)	۸۲
۶۵	خلیل بن احمد فراهیدی	۸۲
۶۶	ابن مزدویه اصفهانی	۸۲
۶۷	حاکم نیشابوری	۸۴
۶۸	شهاب الدین آلوسی	۸۴
۶۹	علامه محقق شیخ عبدالله آمرتسری حنفی	۸۵
۷۰	فخر رازی	۸۵
۷۱	ابن ندیم	۸۷
۷۲	علامه اقبال لاهوری	۸۷
۷۳	مورخ داس ملکائی آزاد	۸۸
۷۴	دکتر طه حسین	۸۸
۷۵	علامه سکتواری بسنوی	۹۰
۷۶	علامه محمد مبین انصاری حنفی	۹۱
۷۷	صفی الدین حضرمی شافعی	۹۱
۷۸	ابن قیم	۹۱
۷۹	محمد سلمان علیق اندیشمند لبنانی	۹۱

بخش (۳)

۹۳	نهج البلاغه در کلام دیگران
۸۰	ابن ابی الحدید معتزلی
۸۱	امین انخله دانشمند مسیحی
۸۲	بولس سلامه، استاد شاعر و نویسنده معروف مسیحی لبنانی
۸۳	جرج جرداق نویسنده و ادیب معروف مسیحی
۸۴	حسین نائل مرصفی

۸۵. دکتر زکی مبارک ۹۸
۸۶. زکی نجیب ۹۹
۸۷. سلیمان کتانی دانشمند مسیحی لبنانی ۹۹
۸۸. شهاب الدین محمود آلوسی بغدادی ۹۹
۸۹. دکتر صبحی صالح استاد دانشگاه لبنان و شارح نهج البلاغه ۱۰۰
۹۰. طه حسین ۱۰۰
۹۱. عباس محمود عقّاد نویسنده و مورخ مصری ۱۰۰
۹۲. عبدالوهاب حمورا ۱۰۱
۹۳. علی الجندی رئیس دانشکده علوم در دانشگاه قاهره ۱۰۱
۹۴. فؤاد افرام بستانی مسیحی ۱۰۱
۹۵. گابریل دانگیری نویسنده و محقق مشهور مسیحی فرانسوی ۱۰۲
۹۶. محمد امین نواوی ۱۰۲
۹۷. محمود شکری آلوسی ۱۰۳
۹۸. محمد عبده، دانشمند و مفتی اهل سنت ۱۰۳
۹۹. محمد مُحیی الدین عبدالحمید ۱۰۵
۱۰۰. ناصیف یازجی ۱۰۶
۱۰۱. نرسیسیان دانشمند ۱۰۶
۱۰۲. هانری کرین، محقق و شرق شناس معروف فرانسوی ۱۰۷

بخش (۳)

- برخی از پیامبران الهی و کتب آسمانی ۱۰۹
۱۰۳. حضرت ابراهیم و علی علیه السلام ۱۱۱
۱۰۴. حضرت ادريس و علی علیه السلام ۱۱۲
۱۰۵. حضرت خضر و علی علیه السلام ۱۱۲
۱۰۶. حضرت داوود و علی علیه السلام ۱۱۳
۱۰۷. حضرت سلیمان و علی علیه السلام ۱۱۴
۱۰۸. حضرت عیسی و علی علیه السلام ۱۱۵
۱۰۹. حضرت موسی و علی علیه السلام ۱۱۸
۱۱۰. حضرت نوح و علی علیه السلام ۱۱۸
- منابع ۱۲۱

الحمد لله الذي جعلنا من المتمسكين بولاية امير المؤمنين و الأئمة المعصومين عليهم السلام

قال رسول الله ﷺ:

ان عليا مني و انا منه و هو ولي كل مؤمن بعدى
رسول خدا ﷺ فرمودند: علی از من و من از اویم و او بعد از من رهبر
هر مؤمنی است.^۱

امیرالمؤمنین علیه السلام شخصیتی است که خداوند در جای جای کلام نواری اش
قرآن، او را توصیف فرموده است و پیامبر اکرم ﷺ نیز در احادیث فراوان به
ستایش او می پردازد و همه انبیاء و اوصیاء و ائمه طاهرين علیهم السلام هم در
مدحت و ثنای او سخنانی گهربار فرمودند.

حضرت امیر علیه السلام شخصیتی است که دوست و دشمن و همه انسان های
بیدار، از مذاهب و ادیان مختلف در برابر عظمت او سر تعظیم فرود آوردند
و خاکسارانه به توصیفات آن حضرت پرداختند، چرا که به قول جرج جرداق
دانشمند مسیحی: عظمت امام علی علیه السلام در آن است که او بر تمامی زمانها و
مکانها پیام دارد.^۲

۱. سنن ترمذی، جلد ۵، باب ۲۰، حدیث ۳۷۱۲، ص ۵۹۱.

۲. از مقدمه کتاب صوت العدالة الانسانیة.

حضرت علی علیه السلام یگانه شخصیتی است که کعبه را به ولادتش مفتخر نموده است و از همان اوان به ظاهر کودکی، در دامن پر مهر خاتم النبیین صلی الله علیه و آله پرورش یافته و اول کسی است که به آن حضرت ایمان آورد.

امیر المؤمنین علیه السلام، بنده راستین حق بود که حجاب های نور را در نور دیده و به محبوب خویش پیوسته بود. علی علیه السلام شخصیتی است که پا بر شانه مبارک پیامبر صلی الله علیه و آله گذاشت و بت های جاهلیت را شکست، او همان شیرمردی است که در لیلۃ المبیّت در بستر پیامبر خدا صلی الله علیه و آله خوابید و نقشه شوم کفار را نقش بر آب کرد. امیرالمؤمنین علیه السلام با آن جایگاه رفیعی که دارد حتی با فرودست ترین انسان ها، هم سفره می شود و در کنار نورشان می نشیند.

نام علی علیه السلام برگرفته از نام خداست، هر چند که زبان ها از توصیف و قلم ها از کتابت فضایل این امام همام عاجزند. در واقع امیرالمؤمنین علیه السلام مقیاس و میزان است برای سنجش فطرت ها و سرشت ها و او معیار حق و حقیقت است و هر که با اوست حق است و هر که از او جداست دور از حق.^۱

و سرانجام امیرالمؤمنین علیه السلام به واسطه حق طلبی و عدالت خواهی اش شهید شد. توماس کارلایل می گوید: علی علیه السلام به خاطر شدت عدالتش به شهادت

رسید.^۲

۱. علی مع الحق و الحق مع علی یدور معه حیث ما دار: کتاب الامام علی (علیه السلام)، ص ۴۷.

۲. مقدمه کتاب صوت العدالة الانسانیة، ج ۵، ص ۲۳۶.

این شخصیت عظیم همواره بر دلها و عقلا پرتو افشانی می نماید و هر آنکس که خود را به محضر نورانی اش عرضه نماید، می تواند خوشه چین معارف والای او گردد و شیعیان و ایرانیان محب اهل بیت علیهم السلام بر این افتخار می نمایند که توانسته اند به سفارش اکید پیامبر صلی الله علیه و آله ختمی مرتبت گوش جان سپرده و دستورات او را نصب العین خود قرار داده اند. همچنانکه جبران خلیل جبران نویسنده معروف مسیحی گفته است: عرب حقیقت مقام و قدر علی علیه السلام را نشناخت، تا از میان همسایگان پارسی آنان، مردمی به پا خاستند و بین گوهر و سنگ ریزه را فرق گذاشتند.^۱

در بررسی و تحقیق نوشته های دانشمندان مسیحی و حتی علمای اهل سنت و مذاهب دیگر، درباره امیرمؤمنان علیه السلام بی تردید با شگفتی زیاد رو به رو می شویم. این تعبیر ارزنده، به تصریح اکثریت از صداقت نفس و ارادت خالص آن ها حکایت می کند.

فؤاد جرداق مسیحی می گوید: هر گاه دشواریهای زندگی به من رو می آورد و از رنج روزگار آزاده می شوم به آستان علی علیه السلام از اندوه خود پناه می برم، زیرا او پناهگاه هر مایمی است و یا بارون کارادیفو دانشمند مسیحی فرانسوی می گوید: سخن گفتن درباره علی علیه السلام ابرمرد جهان اسلام و

انسانیت، کاری است بس دشوار و سنگین که هر کس را توان قلم رسایی و سخن گفتن درباره آن نیست.^۱

و این که اندیشمندان معاصر معترفند که علی علیه السلام و کتاب او در میان مسلمانان غریب و تنهاست گفتاری صائب و صحیح است و یا دکتر صبحی صالح استاد دانشگاه لبنان و شارح نهج البلاغه با بیانی زیبا و اصولی گفت که معتقدم، ضروری است نهج البلاغه‌ی امیرالمؤمنین امام علی علیه السلام در سراسر جهان چاپ و توزیع گردد تا نسل جدید مسلمان از آن بهره‌مند شود؛^۲ لذا بر همگان فرض است نسبت به شناخت معارف علوی و درک مفاهیم والای نهج البلاغه، سعی و جدّیت بلیغ نمایند و همچنین دیگران را نیز از این نعمت الهی بهره‌مند سازند.

اما دست روزگار و افراد نا آگاه، این شخصیت والا مقام را سالها خانه‌نشین نموده هر چند که بسیاری از آنان اعتراف به خطای خود نمودند؛ ابوبکر می گوید: مرا رها کنید، مرا رها کنید، که من بهترین شما نیستم در حالی که علی علیه السلام در میان شماست.^۳ و همچنین عمر بن خطاب روایت نمود که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم، علی علیه السلام را مهتر و بزرگ (مسلمین) قرار داد، پس فرمود: هر کس من مولای او هستم پس علی مولای اوست.^۴ به علاوه بسیاری از

۱. امام علی بن ابیطالب علیه السلام، تألیف عبدالفتاح عبدالمقصود، ج ۱.

۲. مقدمه نهج البلاغه، ص ۲۹، دکتر صبحی صالح.

۳. تاریخ الخلفاء سیوطی، ص ۶۴، و تفسیر طبری، ج ۱، ص ۲۷۲.

۴. ابن عساکر در شرح حال امام علی علیه السلام از تاریخ دمشق، ج ۲، ص ۸۰.

بزرگان همه معترف به فضل و برتری و مهتری و سروری امیرالمؤمنین علیه السلام بودند و بارها از لسان مبارک رسول خدا صلی الله علیه و آله اوصاف و مکارم اخلاق او را شنیده بودند و اینکه وصی بعد از من پسر عموی من علی علیه السلام است و احادیث فراوانی که در کتب عامه به وفور یافت می شود.

جالب توجه است حتی دانشمند مسیحی یوهان یاکون راسبکه، می گوید: علی بن ابی طالب علیه السلام سزاوارترین کسی بوده است که می بایست پس از پیامبر صلی الله علیه و آله به خلافت می رسید، ولی از این حق برای حدود بیست و چهار سال محروم گردید^۱ و یا مستر همفر انگلیسی می گوید: به گمان من، در مورد خلافت علی، حسن و حسین علیهما السلام حق با شیعه است^۲، اما چه شده که بعد از پیامبر صلی الله علیه و آله با آن همه توصیه و سفارش بر جانشینی امیرالمؤمنین علیه السلام عده ای در سقیفه گرد آمدند و ...

پیرامون کتاب حاضر

این مجموعه شامل چهار بخش می باشد:

بخش نخست، گفتار و کلام برخی اندیشمندان و شرق شناسان پیرامون عظمت و شخصیت امیرالمؤمنین علیه السلام است که در بسیاری موارد سخنان نفوذ و حکیمانه آنان، آدمی را متحیر می سازد که دانشمندان ادیان دیگر به جایگاه ویژه مؤلی الموحدین علیه السلام پی برده اند، اما مع الاسف جامعه اهل سنت و

۱. یوهان یاکون راسبکه، دایرة المعارف مستشرقان، ص ۲۸۶.

۲. همفر، دستهای ناپیدا، مترجم احسان قرنی، نشر گلستان کوثر، ۱۳۷۶، ص ۲۴.

گاهی برخی از شیعیان، پایه های اعتقادی و شناختشان نسبت به اهل بیت نبی مکرم اسلام و امیرالمؤمنین علیه السلام سست می باشد، باشد که همگان از خواب غفلت بیدار شویم.

در دومین بخش، احادیث و سخنان خلفای اهل سنت و رؤسای مذاهبشان و همچنین علمای قرون گذشته و حاضر که جملاتی در راستای شخصیت و حقانیت ولایت امیرالمؤمنین علیه السلام ابراز و اقرار نموده اند، ذکر گردید؛ که محتوای این بخش، برای صاحبان خرد و طالب حقیقت، بسیار جای تأمل دارد!

بخش سوم، به عبارات و سخنانی از اندیشمندان مسیحی و اهل سنت پیرامون کتاب شریف نهج البلاغه و کلام گهربار حضرت امیر علیه السلام، پرداخته است.

در بخش چهارم، اشاره به نام و فضیلت و جایگاه امیرالمؤمنین علیه السلام در کتب آسمانی و برخی از پیامبران الهی، شده است.

نکات اساسی:

۱) حقانیت تشیع و عظمت شخصیت حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام هیچگاه نیاز به گفتار و نظریات دانشمندان مسیحی و مستشرقین و همچنین برخی از علما اهل سنت ندارد و حتی عبارات آنان برای این مکتب حقه و توصیفاتشان در شأن مؤلی الموحّدين علیه السلام، دلیلی محسوب نمی شود.

(۲) این مذهب نورانی و الهی که سرشار از معارف غنی و موثق است، در حقانیت خود نیازی به تأیید و یا عبارت پردازی دیگران ندارد و همان که خداوند باری تعالی و پیامبر خاتم المرسلین ﷺ بر آن مهر تأیید زده اند کفایت می کند، اما بر اساس الفضل ما شهدت به الاعداء و طبق بیت معروف :

خوشر آن باشد که سر دلبران گفته آیند در کلام دیگران

مجموعه ای از تمجیدها و اقرارهای برخی از افراد غیر شیعی و غیر مسلمان برای تذکر و تنبّه افراد می تواند جالب توجه و عنایت باشد.

(۳) شاید برخی از گفتمان ها و سخنان، نشأت گرفته از اعتقاد برخی صاحب سخن نباشد، اما نشان دهنده شناخت آنان در حد ظرفیت شان می باشد.

(۴) تذکر این نکته بایسته است که به یقین درخصوص فضایل و مناقب و شخصیت امیرالمؤمنین (علیه السلام) در اقصا نقاط عالم کتابها، مقالات، گفته ها و سخنان بسیاری وجود دارد که توسط دانشمندان و بزرگانی از مذاهب و ادیان مختلف در سراسر جهان و به زبانهای گوناگون نگاشته شده است که مطمئناً در این مجموعه ناچیز یک نم از هزار یم با یرکت فضایل آن حضرت هم ذکر نشده است و امید آنکه روزی برسد و بتوان همه آن گفته ها را تجميع نمود تا بتوان در اختیار علاقمندان و محبان آن حضرت قرار داد.

(۵) همچنین در تهیه این کتاب از کتب مختلفی استفاده شده است که سعی شده رعایت امانت صورت گیرد و منابع و مأخذ هم در جای خود ذکر شود،

که از خداوند متعال، برای همه مؤلفان، محققان و مترجمانی که نامشان در کتاب ذکر شده است، توفیق مسألت می‌شود.

۶) کتاب حاضر با عنوان ۱۱۰ نکته از فضایل امیر المؤمنین ﷺ در کلام دیگران تقدیم علاقمندان و جویندگان راه حق می‌گردد و امید وافر می‌رود که هم نگارنده و هم خوانندگان عزیز در شناخت معارف حقّ الهی و کسب فیض از مکتب نورانی اهل بیت پیامبر ﷺ، موفق و مؤید باشند و ان شاء الله بتوان در مجموعه های بعدی از دیگر شخصیت ها مطالبی را تهیه و ارائه نمود.

از والد مکرم حجة الاسلام والمسلمین حاج عبدالله قربانپور به خاطر هدایتگری و راهنمایی شان در تهیه و تنظیم و از اخوان محترم در طبع زیبای این اثر سپاسگذاری نموده و از ذات باری تعالی سعادت و سلامت آنان را خواهانم.

در انتها، عرض ارادت خود و همه محبتان و پیروان واقعی آن حضرت را با شاه بیت، صاحب بن عبّاد، به آستان ملکوتی مؤلی المتّقین یعسوب الدّین امیر المؤمنین ﷺ، تقدیم می نمایم.

انا و جمیع من فوق التراب فداء تراب نعل ابی تراب

جان من و همه مردم روی زمین، فدای غبار کفش ابوتراب علی ﷺ باد.^۱

قم المقدسه - بهار ۱۳۸۹

محمد قربانپور دلاور